

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: postmottak@hod.dep.no

Deres ref.:
201204292-/LTH

Dok. nr.: 148601

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no
T +47 22035046

08.01.2013

Høring — Bioteknologiloven — Straffebestemmelsen

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 08.11.2012 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sondrer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt forsvarergruppens høringsutvalg. Høringsutvalget består av Arild Dyngeland (leder), John Christian Elden, Inger Marie Sunde, Mette-Julie Sundby, Rene Ibsen og Knut Rognlien.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens bakgrunn

Helse- og omsorgsdepartementet har, i forbindelse med evaluering av loven, sendt på høring forslag til endringer i lov om humanmedisinsk bruk av bioteknologi. Departementet har bedt om merknader fra høringsinstansene til rekkevidden av bioteknologilovens straffebestemmelse, særlig medvirkningsansvaret.

3. Advokatforeningens merknader til forslagene

Straffebudet i bioteknologiloven § 7-5 lyder:

Den som forsettlig overtrer loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder. Medvirkning straffes på samme måte.

Departementet har foreslått et nytt annet ledd til § 7-5 hvor straffebudets rekkevidde avgrenses. Forslaget lyder slik:

Straffansvar etter første ledd gjelder likevel ikke:

- a) privatpersoner som søker eller benytter tilbud som ikke er tillatt etter denne loven,*
- b) den som donerer egg, sæd eller befruktete egg eller*
- c) forskningsdeltagere.*

Om bakgrunnen for forslaget har departementet uttalt at man ønsker å forbeholde straff «primært for helsepersonell og andre som i sin yrkesutøvelse overtrer eller i strafferettslig forstand medvirker til å overtre bioteknologiloven».

Advokatforeningen vil innledningsvis fremheve uttalelsen fra bioteknologinemnda i tilknytning til straffebestemmelsen, hvor det opplyses at nemda er kjent med at det er begrenset kunnskap om lovens bestemmelser. Advokatforeningen vil i tillegg fremheve at man her er utenfor den klassiske strafferetten, samt på et område der regelverket fremstår mindre tilgjengelig. Det vises til lovens oppbygning med generell straffebestemmelse for overtredelse av bestemmelser i og i medhold av loven. Etter Advokatforeningens syn bør man i alminnelighet være tilbakeholden med å anvende straff gjennom slike straffebud, og i særdeleshet i forhold til personer som ikke har særlige forutsetninger for å kjenne regelverket og terminologien på området. Det vises til prinsippet i EMK artikkel 7 og klarhetskravet som følger av nevnte bestemmelse.

Advokatforeningen er enig i at man i forhold til helsepersonell som har sitt virke i Norge, under straffetrussel bør ha adgang til å kreve yrkesutøvelse i samsvar med regelverket i Norge. Tilsvarende gjelder for helsepersonell som arbeider i andre land, for virksomhet som de driver i Norge.

Ut fra en generell holdning til hva som kan oppnås, og hva som kan bli negative virkninger ved bruk av straff, er det imidlertid positivt at handlinger i et etisk vanskelig grenseland ikke belegges med straff. Dette synspunktet leder etter Advokatforeningens syn til at det bør gjøres endringer i forslaget.

Etter Advokatforeningens syn bør straff reserveres for tilfeller der det foreligger medvirkningshandling av et visst omfang eller av en viss kvalitet. Dette kan lovteknisk gjøres ved at man etter «den som» legger til ordene «ved å», og så kvalifiserer de medvirkningshandlingene som bør belegges med straff. En slik tilnærming vil også ivareta klarhetskravet for straffebud på en bedre måte, jfr. EMK artikkel 7.

Rådgivning om spørsmål relatert til behandling, også når behandlingen skal skje i utlandet, er etter Advokatforeningens syn ikke etisk betenkelig. Slik rådgivning bør derfor *ikke* være straffbart, heller ikke i forhold til valg av klinikk, metode og liknende. Når man først tillater at privatpersoner gjennomfører slik behandling straffritt i andre land, bør man også legge til rette for at dette kan skje i medisinsk forsvarlige rammer. Dette forutsetter at helsepersonell har rett til straffritt å gi råd om slike forhold.

Hvorvidt henvisning til en eller flere bestemte og godkjente behandlingsinstitusjoner i utlandet bør være straffbart, kan stille seg noe annerledes. Etter Advokatforeningens syn taler imidlertid de beste grunner for at de behandlings- og helsemessige behov bør gå foran også i forhold til dette spørsmålet. Som eksempel nevnes at den privatperson som søker slik behandling ønsker henvisning med nødvendig medisinsk bakgrunnsinformasjon om vedkommende. Slike tiltak som sikrer et forsvarlig helsemessig tilbud bør være tillatt.

Advokatforeningen har ingen merknader til at aktiv medvirkning, utover tiltak som skal sikre at vedkommende som søker slik behandling kan få det på et helsemessig forsvarlig grunnlag, er belagt med straff.

Straffebudet er som nevnt primært ment for helsepersonell og andre som gjennom sin yrkesutøvelse overtrer bestemmelsene. Ved den foreslåtte lovendring unntar man noen spesifikt angitte grupper, herunder «privatpersoner som søker eller benytter tilbud».

Etter Advokatforeningens syn er det i forslaget gjort en viktig, men utilstrekkelig presisering. Slik lovforslaget er formulert, reserverer det ikke straffebudet for helsepersonell og andre som gjennom sin yrkesutøvelse overtrer bestemmelsene. Familiemedlemmer eller andre som yter praktisk bistand, for eksempel til reise, opphold, bestilling, oversendelser, oversettelser, kommunikasjon, ved å betale vederlag og liknende, vil fortsatt yte straffbar medvirkning.

Advokatforeningen mener derfor at man i stedet for ordene «den som» bør angi at straffebudet gjelder «helsepersonell og andre som gjennom sin yrkesutøvelse overtrer ...». Med en slik formulering vil man heller aldri få spørsmål om den ene i et par som søker slike tilbud kan straffes.
en

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær